

și semnificativ, diferit de acela al întâlnirii anuale a colectivelor maghiare din diaspora, organizată la finele lunii mai, în fiecare an, la Kisvárdá (Ungaria). Există o voință fermă de a nu se renunța la această tradiție, mai ales că prima ediție (1978) a fost un miracol, fiind realizată în profida tuturor obstrucțiilor autorităților de atunci, înspăimântate de ideea unei manifestări culturale rezervate teatrului în limbile minorităților maghiară, germană, evreiască. Opiniile privind tematica unui astfel de colocvii au fost divergente dar complementare; s-au făcut numeroase propuneri, de la o Decadă a textelor clasice – de care este mare nevoie în această perioadă de eroziune a calității – la trecerea în revistă a spectacolelor pe texte ale marilor scriitori ardeleni din perioada interbelică, în mare parte încă nemontate (Áprily Lajos, Hunyady Sándor); de la instituirea unui necesar concurs pentru piesa de debut ori pentru cea scrisă special pentru acest prilej, la găsirea unor fonduri pentru ca actorii din toate teatrele de limbă maghiară să-și poată viziona, reciproc, spectacolele. Ideea predominantă a fost organizarea unei treceri în revistă având **caracter regional** prin aducerea unor spectacole invitate, propuse de o comisie specială de selecție, care să cunoască majoritatea reprezentațiilor de limbă maghiară din România și împrejurimi.

În ultima zi a avut loc o dezbatere – filosofică – pe tema utilizării judicioase a fondurilor (destul de precare) existente, a strategiei manageriale. Au ieșit la iveală marile necazuri: încetineala ori absența înprospătării dotărilor, modul defectuos de exploatare a resurselor umane producătoare de valori, obtuzitatea forurilor financiar-economice și de control ale statului, neacomodarea la cerințele unei proiectări riguroase, un soi de frică de ziua de mâine, proprie mai tuturor colectivelor, aflate în suferință din cauza lipsei nu doar a banilor ori utilajelor, dar și a regizorilor profesioniști, a scenografilor competenți, a actorilor etc. Diminuarea personalului artistic, din care o mare parte a emigrat, altă parte a dispărut, fără a putea fi înlocuit (din pricina lipsei de locuri la Academie până în 1989 – „rezultatul” se resimte acum în mod acut). Totuși, să consemnăm: anul acesta va absolvi Academia un număr sporit de actori (13); anul viitor vor absolvi primii trei tineri regizori.

După cele auzite la Ilieni nu putem decât spera ca abordarea serioasă, responsabilă a problemelor, de la misiune la management, să aducă ani mai buni pentru istoria de peste două secole a teatrului maghiar din Ardeal.

TEODOR SUGĂR

Cu Mihai Bica, directorul Teatrului „Radu Stanca” din Sibiu, despre „Cum să depășim complexul Iulian Vișa?”

□ **După decembrie '89, Iulian Vișa a reușit să propulseze Teatrul „Radu Stanca” în topul mișcării teatrale naționale. Ce înseamnă să fii director la Sibiu, astăzi, după acest eminent animator?**

■ Iulian Vișa făcea parte dintre oamenii de teatru împătimiti de profesiunea lor. Nu se mulțumea cu puțin, mereu încerca să ridice stacheta, forțând limitele. Lucra câte 16 ore pe zi. Un artist extrem de riguros, de exigent cu cei din jur. În lucrul cu actorii era neiertător. Pentru pregătirea spectacolelor *Cartoteca*, *Chang-Eng*, *Decameronul* a adus o coregrafă – care a rămas, de altfel, în teatru – pentru îmbunătățirea condiției fizice și a mobilității corporale a interpreților. L-am întâlnit în 1991, după reprezentația cu *Zoo-story*, am colaborat bine doi ani, până la trecerea lui brutală în neființă. În acest răstimp am învățat multe de la el. Îți impunea o stare de competiție cu tine însuși – să crești mereu, să ajungi cât mai sus cu putință. În acest sens, prezența lui ca regizor și animator a fost importantă pentru noi toți. Nu mi-a trecut niciodată prin cap că o să ajung să fiu director de teatru. Eram departe de Sibiu când se duceau tratativele în legătură cu numirea noului director, după moartea lui Vișa. Am fost pus în fața faptului împlinit, preluând o sarcină extrem de grea. Prin dispariția lui Iulian Vișa pierdeam în primul rând un regizor important. Teatrul rămăsese descoperit și la alte compartimente: câțiva actori au plecat, nu aveam scenograf, nu aveam regizori.

□ **Cum veți depăși „complexul Iulian Vișa”, care a tulburat echilibrul și armonia trupei?**

■ Când am primit această funcție, silit de împrejurări, am început să caut regizori doritori să vină să monteze la Sibiu. Perioada era ingrată – cei mai mulți aveau deja angajamente în teatre din țară sau străinătate. Venirea lui Dan Alecsandrescu de la Târgu-Mureș a fost primul semn de revitalizare. Reprezentațiile cu *Tabloul* de Eugen Ionescu și *Cameristele* de Genet au reinstaurat un climat artistic. Am continuat colaborarea cu tânărul regizor Nicolae Manda, asistent la Academia de Teatru și Film. Ne-am înțeles foarte bine realizând împreună un *coupé* Mrožek-Havel. Așteptăm să vină Theodor Cristian Popescu și un student din anul IV al profesoarei Cătălina Buzoianu, Gabriel Martin.

De asemenea, ducem tratative cu Dan Micu. La secția germană, după Uli Hoch, care a pus în scenă *Dimetos* de Athol Fugard, a fost invitat din Germania Georg Maria Pauen, elev al lui Lecoque. El va regiza un spectacol-colaș cu texte de Kleist. Un alt proiect pe care l-am îmbrățișat este o reprezentație la Sibiu cu actori de origine germană din mai multe țări europene, reprezentație care va participa la Forumul Internațional al Teatrelor Germane. O problemă acută – nu numai la Sibiu, dar și în multe alte teatre din țară – este înprospătarea trupei cu actori tineri. Pentru ei am nevoie de locuințe. De aceea am apelat la primărie, la prefectură și avem promisiuni că se vor găsi soluții pentru această situație. Altfel, viața teatrului în viitor nu poate continua.

□ **Ați fost elevul profesoarei Olga Tudorache. Pentru actorul Mihai Bica, după absolvirea Academiei de Teatru și Film, cum au fost acești cinci ani petrecuți la Sibiu?**

■ Mă simt bine în acest burg medieval, iubesc împrejurimile Sibiului, unde m-am născut, îmi iubesc colegii din teatru. Acești cinci ani au însemnat Cain din *Jocul vieții și al morții*, Jerry și Peter din *Zoo-story*, Cléante și profesorul de filozofie din *Burghezul gentilom*, personajele din *Cartoteca* și *Chang-Eng*, eroii din *coupé*-ul Mrožek-Havel, rolurile din opt filme de lung-metraj. A fost bucuria lucrului în teatru cu Iulian Vișa, Valeriu Moisescu, Silviu Purcărete, Ion Cojar, Dan Alecsandrescu, Nicolae Manda, Radu Băieșu.

Am învățat să fiu generos, să-mi respect colegii pe scenă, să nu le creez probleme, să fiu un spectator bun. Să nu mă mint și să nu mint publicul. Am în permanență nostalgia Academiei de Teatru. Nicăieri nu e mai bine ca acolo. Nu doar pentru că eram protejat. Există o stare de comuniune între oameni pe care n-am mai găsit-o. N-am să uit niciodată examenele de clasă în sălile mici, ticsite de spectatori. Ne mândream că suntem studenți, ne iubeam profesorii, îi respectam.

Cel mai mult mă frământă cum să creăm în Teatrul „Radu Stanca” un climat propice, deschis spre înțelegere și multă iubire. Cred că acesta este sensul testamentar al operei lui Iulian Vișa.

LUMLILA PATLANIOGLU